

Чумак О. В.
кандидат філософських наук, доцент
Поліщук В. П.
студент
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТАРТАП-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Економіка України сьогодні переживає дуже складні часи, пов'язані не стільки з наслідками пандемії Covid-19, скільки з військовими діями на території нашої країни. Ці виклики оказують руйнівну дію на український бізнес, вижити якому допомагає інноваційна діяльність у різних сферах економічного життя, зокрема цифрова економіка.

Останнім часом у світі широко розмаху набуває розвиток інноваційного підприємництва, спрямованого на розробку і впровадження у реальне буття різноманітних стартап проектів. В умовах глибокої глобальної економічної, енергетичної, фінансової, продовольчої кризи, переходу світової економіки на рейки загальної цифровізації, науково-технічного інноваційного розвитку для України проблема відбудови національної економіки на основі розробки і поширення стартап проектів рентабельних бізнес-моделей майбутньої вітчизняної мережевої економіки, заснованої на сучасних інформаційних смарт-технологіях набуває все більшої актуальності і потребує подальшого наукового аналізу.

Основними трендами світового розвитку ринку цифрової економіки, просування ІТ-сектору та національних стартапів в різні сфери життєдіяльності суспільств, завоювання ними все більших ніш на вітчизняних та закордонних ринках є:

- об'єктами конкуренції у глобальному світі стають нові ідеї щодо: розширення простору формування та застосування у бізнесі відкритих даних і їх трансформації у якісно нові ресурси для бізнесу; інформаційне забезпечення підприємництва новими стартап проектами, технологіями їх матеріалізації аж до вигідної комерціалізації; перетворення інформаційних знань, смарт-технологій, стартап проектів на ресурси стратегічного значення для мережевої економіки нового типу, фактори підприємницької діяльності, важливі елементи інтелектуального і фізичного капіталу;

- серйозна державна підтримка цифрового сектору економіки - Індустрії 4.0, який базується на інноваційних екосистемах з розвиненою інформаційною інфраструктурою (тест-лабораторіях, серйозних науково-технічних центрах, технопарках), з довгостроковими інвестиціями в ІТ – сектор і стартап проекти у нові бізнес-моделі ефективного конкурентного розвитку в розрізі державної стратегічної інноваційно-інформаційної політики;

- активна політика фінансування через бізнес-інкубатори, крауфандинг, венчурні фонди провідними компаніями розвинених країн світу (США, країн ЄС,

значної частини країн Азії) прибуткових стартапів, здатних генерувати доходи та їх своєчасна комерціалізація (наприклад, для стартап Intercom останні роки характерними були порівняно найвищі темпи середньорічного примноження ринкової капіталізації аж на 53%);

- успішність бізнес-проектів базується на примноженні інтелектуального та споживчого капіталу, на поширенні інтелектуальних продуктів (у нашому випадку стартап проектів) у діловому глобальному конкурентному середовищі;

- пріоритетність біотехнологій, цифрових технологій, електроніки та обладнання у глобальному розподілі стартапів за галузями економіки через можливість за їх допомогою вирішення проблем продовольчої та екологічної кризи і їх успішне впровадження в суміжних галузях економіки (медицині, харчовій промисловості, фармацевтиці, космічній галузі та ін..), що паралельно уможливорює більш сприятливі умови для зростання споживчого капіталу і забезпечення окупності інвестицій;

- інтегроване управління компаніями з метою створення стартапів у різних сферах (видах) економічної діяльності, які не пов'язані між собою, але вимагають нових підходів до управління великими (відкритими) даними і на їх формування, обробку та управління припадає більша частина сучасних стартапів [1].

Україна, навіть в умовах війни, володіє великим потенціалом зі створення передових новинок, а в сучасних умовах, особливо для воєнного сектору. Вона залишається ключовим ринком для 60% стартапів країни, за нею йдуть європейський ринок (ЄС та Європейська економічна зона – 46,4%) та Північна Америка (США - 34,3% і Канада – 9,3%). Кожен п'ятий український стартап головною ціллю вважає світовий ринок. Зараз головна мета для нього – почати продажі свого продукту в Україні та ЄС, у довгостроковій перспективі – ключовим ринком залишається США та Азія. Можливим, також, є африканський ринок як частина місії порятунку здоров'я і життя людей.

Щодо тенденцій розвитку стартап індустрії в Україні у 2022 році, то вони є наступними. Незважаючи на повномасштабну війну в країні, українські стартапи, як і вітчизняний ІТ – сектор, демонструють стійкість, і більша половина підприємців створюють власні стартап проекти і продовжують свою бізнес діяльність в Україні. 95% опитаних виробників стартапів заявили, що принаймні частково залишаються в Україні, тоді як 55,7% продовжують свою діяльність з України. Найпопулярнішими зарубіжними напрямками є країни Європейського Союзу (38,6%) і США (10%)

З початку російського вторгнення більше ніж кожен десятий новоспечений робітник був змушений залишити свою компанію (12,7%), але понад чотири з десяти стартапів не відчували жодних змін (43,2%). 37,4% команд стартапів зазнали скорочення, при цьому кожен п'ятий заявив про розширення команди. Загалом команди, у яких до війни було до 10 працівників, показали більшу стійкість, ніж ті, де працювало 11 і більше людей.

Очевидно, що фінансовий стан українських стартапів є нестабільним, причому, майже половина з них працює в парадигмі від одного до трьох місяців. 13% переміщених команд кажуть, що вони впораються з подальшою діяльністю,

тоді як серед нерелокованих стартапів цей показник досягає лише 3,2%. Згідно з онлайн - опитуванням, проведеним Міністерством цифрової трансформації України та рядом міжнародних партнерів, понад 48% підприємців заявили, що протягом наступних трьох місяців їм знадобляться доходи або нові інвестиції, щоб вони могли продовжити роботу на поточному рівні, ще третина з них, заявила, що зіштовхнулася із викликами протягом останніх шести місяців. Дев'ять з десяти стартапів підтверджують необхідність фінансової підтримки для продовження або розширення діяльності, але є і невеликий відсоток тих, кому така допомога не потрібна.

В той же час, незважаючи на несприятливі умови, спричинені вторгненням Росії та її жорсткою війною, український ІТ-сектор продемонстрував неймовірне зростання в лютому 2022 року – показник експорту за один місяць склав 839 млн. доларів США, що на 31% вище, ніж у січні 2022 року, на 45% більше, ніж у січні 2021 року і на 75% вище, порівняно з лютим 2021 року. До списку українських авторів стартап проектів приєдналися дві українські технологічні компанії – airSlate і Unstoppable Domains (базуються в США, але засновані українцями). Тим часом українська Preply залучила 50 мільйонів доларів США для глобального розширення [2].

Прогноз подальшого розвитку стартап індустрії в Україні на другу половину 2022 року залишається позитивним, оскільки сектор адаптує процеси та повертається до операційної діяльності, продовжуючи забезпечувати економічну безпеку країни через стабілізацію надходжень експортної виручки.

Для повноцінного використання інтелектуального продукту, створеного українськими стартапами, зміни правил конкуренції на ринку товарів та послуг з активною участю ІТ-компаній, підвищення окупності інвестицій необхідним є істотне покращення використовуваних бізнес моделей, їх трансформація у сервісний бізне з високою доданою вартістю, розроблення державної економічної політики на довгу перспективу, щоб вітчизняні носії бізнес-ідеї змогли усвідомити реальну участь у вирішенні гострих проблем національної економіки і в забезпеченні вищих стандартів життя українського суспільства, особливо у післявоєнний період.

Література:

1. Мних О.Б., Кіндрат С.В. Стартап - індустрія компаній і сучасні вимоги до побудови бізнес-моделей в умовах смарт – спеціалізації // ResearchGate. January 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/343690905_Startap-industria_kompanij_i_sucasni_vimogi_do_pobudovi_biznes-modelej_v_umovah_smart-specializacii

2. The voice of Ukrainian Start-ups : Більше половини стартапів продовжують свою діяльність виключно з України. *Онлайн дослідження стартап – екосистеми*. URL: <https://cases.media/article/the-voice-of-ukrainian-start-uups-bilshe-polovini-startapiv-prodovzhuyut-svoy-diyalnist-viklyuchno-z-ukrayini>